

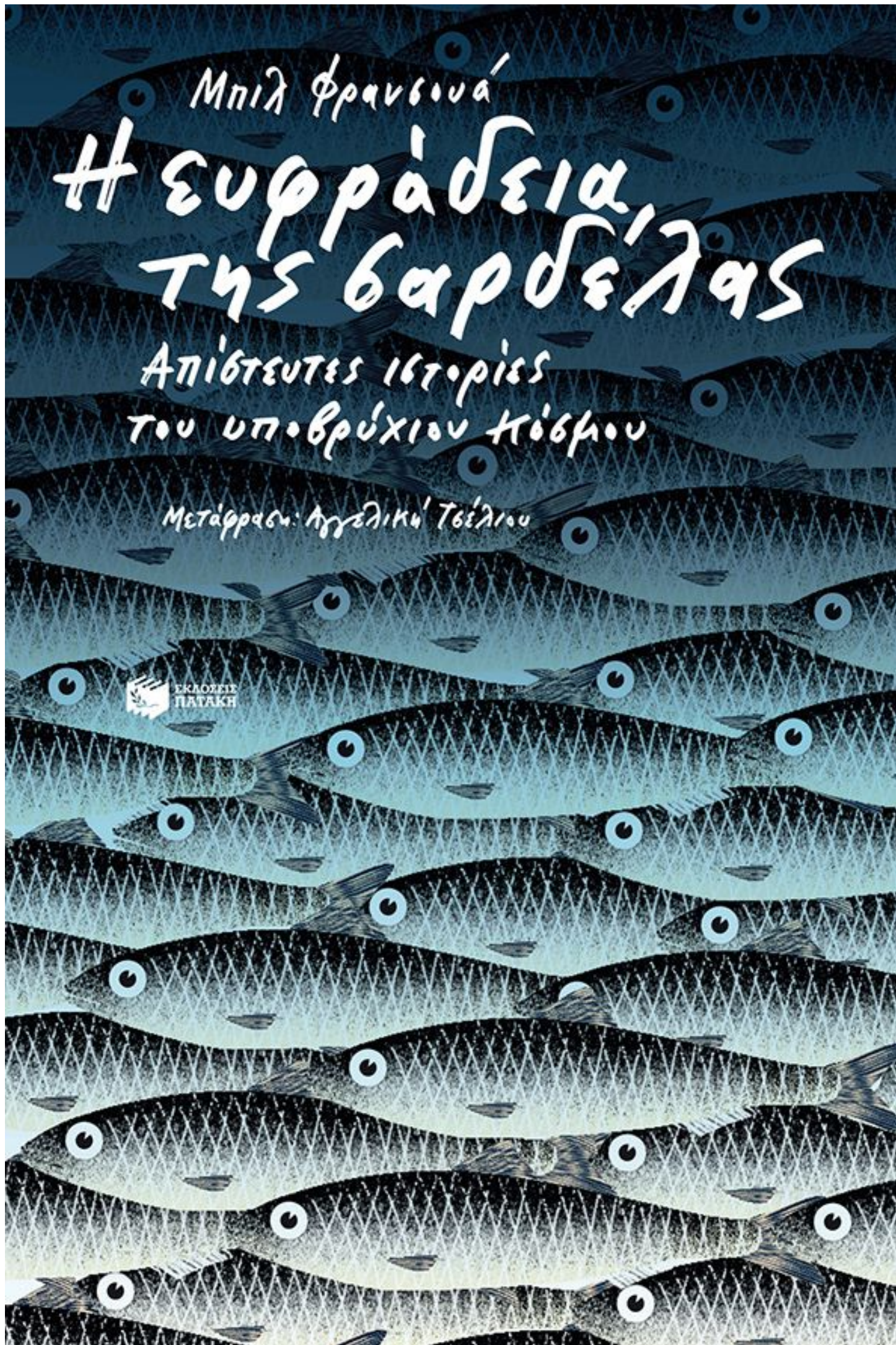
Μπιλ Φρανσουά

Η ευφράδεια της βαρδέλας

Απίστευτες ιστορίες
του υποβρύχιου κόσμου

Μετάφραση: Αγγελική Τζέλιου

 ΕΚΛΟΓΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΜΠΙΑ ΦΡΑΝΣΟΥΑ

Η ευφράδεια της σαρδέλας

Απίστευτες ιστορίες του υποβρύχιου κόσμου

Μετάφραση
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΤΣΕΛΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 11

Όλα τα ψάρια θα σας το πουν 21

Ο κόσμος χωρίς σιωπή 35

Στριμωγμένοι σαν σαρδέλες 49

Το μικρό ψάρι θα γίνει μεγάλο 67

Ρώτησα το στρείδι μύδι 87

Πιάτα ημέρας 113

Ζωγράφισέ μου ένα ψάρι 129

Χέλι κάτω από τον δρόμο 141

Φίδια της θάλασσας 159

Η θάλασσα είναι ο καθρέφτης σου 175

Διάλογοι του νερού 193

Αναζητώντας τον κατάλληλο τόνο 213

Φάγαμε το... ψάρι και μας έμεινε η ουρά 229

ΕΠΙΛΟΓΟΣ 239

Με την υποστήριξη του Καρίμ Νετζαρί

*Στη μητέρα μου, που μου χάρισε την ευτυχία
να φτιάχνω κόσμους με λέξεις*

*Στον Μάικι Τέιλορ, που πιστεύω ότι
ζωγράφησε την ποίηση των άγριων ποταμών*

*Στα ψάρια της Μεσογείου, σε όλα τα υπόλοιπα και
σ' εκείνους που τους αρέσει να τα ανακαλύπτουν*

Σ' εσάς που θα διαδώσετε τις ιστορίες τους

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΙΩΠΗ

Όπου μακρινά ηφαίστεια και αφανείς φάλαινες τραγουδούν στο γλουγλούκισμα των γεμάτων νερό αυτιών μας.

Όπου το ξυλόφωνο του ιππόκαμπου δε χρησιμεύει μόνο για να κερδίζουμε πόντους στο Scrabble.

Όπου ο ασταχός ο παλιούρος παίζει βιολί, αλλά είναι φάλτσος.

Όπου αφηγήμαστε να μας νανουρίζουν με το τραγούδι τους τα χτένια του Ατλαντικού.

Όταν βάλατε το κεφάλι στη θάλασσα για πρώτη φορά, ακούσατε έναν αλλόκοτο ήχο. Κάτι σαν συγκεχυμένο θόρυβο, βοή και μαζί κροτάλισμα, σαν να είχαν βουλώσει τ' αυτιά σας. Και βγάζοντας το κεφάλι στην επιφάνεια, με νερό μέσα στ' αυτιά, σκεφτήκατε πως δεν είχατε ακούσει τίποτα, ότι τ' αυτιά μας δεν είναι φτιαγμένα για ν' ακούν μέσα στο νερό, πως αυτή η κακοφωνία ήταν μια παραίσθηση.

Στην πραγματικότητα, τα αυτιά μας μπορούν και λειτουργούν άψογα μέσα στο νερό. Είχατε μόλις ακού-

σει τη φωνή της θάλασσας και την πρώτη πρώτη ιστορία της.

Η ιστορία αυτή είναι ένα μείγμα όλων των ιστοριών της.

Η θάλασσα είναι γεμάτη ήχους, περισσότερο και απ' τον αέρα μέσα στον οποίο ζούμε. Ο ήχος είναι μια δόνηση της ύλης. Το νερό, πιο πυκνό απ' τον αέρα, δονείται καλύτερα κι επομένως μεταφέρει τον ήχο καλύτερα. Μέσα στο νερό, ο ήχος ταξιδεύει πιο μακριά από το φως και διανύει χιλιόμετρα δίχως να εξασθενεί. Έτσι, λοιπόν, στη φωνή της θάλασσας μπερδεύονται ήχοι που έρχονται από μακριά, που δε βλέπουμε τους πομπούς τους. Θόρυβοι που δε θα φανταζόμασταν ότι μπορούν ν' ακουστούν στην παραλία και που μας συνδέουν με τις μακρινές πηγές τους.

Αυτό το γουργουρητό που ταλαιπωρεί τα γεμάτα νερό αυτιά μας είναι μια σούπα από ήχους. Πλήθος φωνές ανακατεύονται εκεί μέσα, όπως τα αλεσμένα λαχανικά ενός ζωμού. Ξεχωρίζουμε τους τόνους, σαν τις ευωδιές ενός αρώματος, σε μπουκέτα που έρχονται και εξατμίζονται. Όπως συμβαίνει με τα διάφορα όργανα μιας ορχήστρας, έτσι και κάθε φωνή στη θάλασσα έχει τη νότα της, το δικό της μήκος κύματος και τραγουδάει την ιστορία της στη δική της τονικότητα.

Το μπέρδεμα αυτών των τονικοτήτων δημιουργεί τον συγκεχυμένο θόρυβο που μοιάζει να πλημμυρίζει τ' αυτιά μας, δίχως ωστόσο να τα βουλώνει, και που

οι ειδικοί της ακουστικής ωκεανογραφίας αποκαλούν υποβρύχιο θόρυβο περιβάλλοντος.

Ας τον ακούσουμε.

Πρώτ' απ' όλα ακούμε τις χαμηλές νότες. Μέσα στο νερό, ο θόρυβος βάθους είναι μπάσος. Μουγκρίζει και βροντάει θυμίζοντας ρόγχο. Αυτός ο θόρυβος, ο πιο δυνατός μέσα στο νερό, είναι ο αντίλαλος των στοιχείων της φύσης: τα κύματα που σκάνε στις ακτές, ο άνεμος που σαρώνει την επιφάνεια, αλλά και η Γη με τις ιδιοτροπίες της. Αυτός ο ρόγχος περιέχει το σπάσιμο των πάγων στους πόλους, τους τριγμούς των σεισμών στις ωκεάνιες ράχες, τις ριπές από μακρινές θύελλες.

Η βοή αυτών των φαινομένων έρχεται από μακριά, βαθύφωνη και κουρασμένη από το ταξίδι, χρωματίζοντας το ηχητικό φόντο της θαλάσσιας ορχήστρας.

Ακούμε επίσης κάτι που θυμίζει τον αφρώδη, αναβράζοντα ήχο που κάνουν οι μαράκες: είναι ο ήχος της βροχής, των φυσαλίδων του αφρού στην επιφάνεια του νερού, μια συνάντηση του αερίου με το υγρό στοιχείο.

Διακρίνουμε ακόμη μακρόσυρτα βιμπράτα βιολιών, που διαδίδονται σε απόσταση δεκάδων χιλιομέτρων: είναι οι μηχανές των πλοίων που σκληρίζουν, θόρυβος μετάλλου, συριγμός ελίκων. Οι θαλάσσιοι δρόμοι, εξίσου θορυβώδεις με τους αυτοκινητοδρόμους μας, ακούγονται από πολύ πιο μακριά. Ένα κο-

ντέινερ κάνει, στο πέρασμά του, τον ίδιο θόρυβο μέσα στη θάλασσα με την απογείωση ενός αεροπλάνου στον αέρα, ενώ η θαλάσσια κυκλοφορία παράγει ένα ηχητικό φόντο τόσο δυνατό, όσο κι ένας πολυσύχναστος δρόμος.

Άλλα, πιο μελωδικά γυμνάσματα προσπαθούν μάταια να καλύψουν αυτό τον σαματά. Μπορούμε να ακούσουμε κάτι σαν ήχο από φλογέρες ή τρομπέτες: είναι ο αντίλαλος της φωνής των φαλαινών.

Τούτη η μουσική είναι πλήρης νοήματος: η επιστήμη ίσα που αρχίζει να την αποκρυπτογραφεί. Υπάρχουν τραγούδια αγάπης, νανουρίσματα για να ηρεμούν τα φαλαινάκια, άριες της ευτυχίας από κάποιον φαγοπότι με ρέγκες... ορισμένες μελωδίες, μάλιστα, μπορεί να άδονται για την απόλαυση της μουσικής και μόνο.

Είναι μάλλον σπάνιο να καταφέρει κανείς να διακρίνει καθαρά το τραγούδι των φαλαινών, παρ' όλα αυτά η φωνή τους αντιπροσωπεύει σημαντικό ποσοστό του θαλάσσιου θορύβου, σε όλους τους ωκεανούς. Γιατί οι φάλαινες, προκειμένου να συνομιλούν διαμέσου των ωκεανών, ξέρουν πώς ν' ακούγονται από πολύ μακριά. Έχουν αναπτύξει το δικό τους υποβρύχιο τηλέφωνο για να συνομιλούν από απόσταση.

Το «πακέτο σύνδεσης» των φαλαινών λειτουργεί απλά, χάρη στην πίεση και τη θερμοκρασία. Μέσα στη

θάλασσα υπάρχουν δύο στρώματα νερού: τα επιφανειακά ύδατα, που θερμαίνονται από τον ήλιο, και τα βαθέα ύδατα, που είναι ψυχρά. Στη διεπαφή των δύο αυτών ζωνών, που ονομάζεται θερμοκλινές, η θερμοκρασία πέφτει απότομα, όπως ίσως έχετε διαπιστώσει χαϊδεύοντας με το πόδι κάποιο από αυτά τα «ψυχρά ρεύματα», στα βάθη του νερού, την ώρα που κολυμπάτε. Στα ανοιχτά, το φαινόμενο αυτό μεγεθύνεται: το νερό χάνει απότομα είκοσι βαθμούς σε μερικές δεκάδες μέτρα βάθος.

Σε αυτό το όριο, λοιπόν, ανάμεσα στο ζεστό και το κρύο νερό, ο ήχος παγιδεύεται. Αν ανέβει στην επιφάνεια θα επιστραχιστεί στα θερμά νερά, που η υψηλή τους θερμοκρασία επιταχύνει την εξάπλωσή του και κάμπει την πορεία του προς τα κάτω· αν κατέβει, θα κάνει γκελ στα βαθέα ύδατα, όπου η πίεση είναι υψηλότερη, κάτι που επίσης τον επιταχύνει και καμπυλώνει την πορεία του προς τα πάνω. Έτσι, ο ήχος φυλακίζεται από τις υδάτινες μάζες στο επίπεδο του θερμοκλινούς. Όταν οι φάλαινες τραγουδούν ακριβώς σε αυτό το ηχητικό κανάλι, στο όριο μεταξύ θερμών και ψυχρών υδάτων, η φωνή τους διαδίδεται ευθύγραμμα μέσω του θερμοκλινούς, χωρίς να λοξοδρομεί ή να εξασθενεί, επί χιλιάδες χιλιόμετρα, με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που το φως διαδίδεται όταν παγιδεύεται σε μια οπτική ίνα.

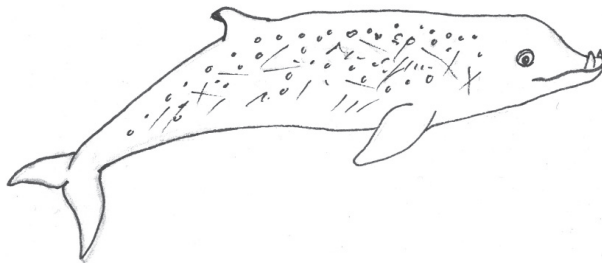
Οι πτεροφάλαινες της Μεσογείου πρέπει να χρησιμοποιούν αυτό το τηλέφωνο, που ονομάζεται βαθύ ηχητικό κανάλι, για να κάνουν καντάδα η μία στην

άλλη και να δίνουν ραντεβού όταν τις χωρίζει απόσταση μεγαλύτερη από 2.000 χιλιόμετρα.

Πρέπει να είσαι τυχερός και να βρίσκεσαι στο σωστό σημείο για να καταφέρεις να διακρίνεις καθαρά τις μελωδίες του τραγουδιού των φαλαινών· όμως αυτοί οι ήχοι μπερδεύονται στον υποβρύχιο θόρυβο περιβάλλοντος και καθένας μας ακούει τις νότες τους σε όλους τους ωκεανούς, βάζοντας το κεφάλι μέσα στο νερό. Μάλιστα, η μελέτη του θορύβου του ωκεανού και η ανάλυση των τόνων του αποτελεί εργαλείο για τους κητολόγους που θέλουν να εκτιμήσουν τους πληθυσμούς των πιο σπάνιων φαλαινών, ακούγοντας ζώα που δεν είναι πάντα εφικτό να τα παρατηρούν από κοντά. Κάθε είδος έχει τη φωνή του και το μήκος κύματος για τις συζητήσεις του, σαν το κανάλι ενός ραδιοφωνικού σταθμού.

Το 1989, στον Ειρηνικό, τα υδρόφωνα εντόπισαν για πρώτη φορά το κάλεσμα της πιο μοναχικής φάλαινας στον κόσμο. Μια φάλαινα έλεγε τραγούδια χαρακτηριστικά των πτεροφαλαινών, αλλά σε συχνότητα 52 hz, δηλαδή αντίστοιχη της πιο χαμηλής νότας μιας τούμπας. Ήταν υπερβολικά υψηλή για τις συντρόφους της που επικοινωνούν σε ηχητικές συχνότητες μεταξύ 10 και 35 hz. Κατά συνέπεια, αυτή η φάλαινα τραγουδάει, μιλάει και συνεχίζει να καλεί τις συντρόφους της εδώ και δεκαετίες χωρίς απόκριση. Περιπλανιέται ορφανή στα απέραντα πελάγη και μόνο τα ωκεανογρα-

φικά υδρόφωνα ακούν, κάθε χρόνο, τα καλέσματα της. Κανείς δεν ξέρει πού οφείλεται τούτη η παράξενη φωνή. Κάποιοι πιστεύουν πως αυτή η φάλαινα είναι υβρίδιο γαλάζιας φάλαινας και πτεροφάλαινας· άλλοι, πως έχει κάποια παραμόρφωση, κάποιοι ακόμα ότι γεννήθηκε κουφή και ποτέ της δεν κατάφερε να αποκαταστήσει τον ήχο της φωνής της. Ούτε κανείς γνωρίζει μήπως κάποια μέρα συνάντησε άλλες φάλαινες μέσα στην απέραντη θάλασσα και τι ένιωσε τότε, βλέποντάς τες αλλά αδυνατώντας να τους μιλήσει. Κανείς δεν κατάφερε να τη δει, παρόλο που κάθε χρόνο μπορούμε ν' ακολουθήσουμε τη μοναχική μετανάστευσή της ακούγοντάς την. Για τον άνθρωπο, η μοναχική φάλαινα υπάρχει μόνο μέσα από το τραγούδι της, το ίδιο αυτό τραγούδι που την αποξένωσε από τους δικούς της· το τραγούδι που εκπέμπει αδιάκοπα, γεμάτη ελπίδα, στην απεραντοσύνη του Ειρηνικού.

Ζιφιός

Στον Ατλαντικό, υπάρχει ένα ολόκληρο είδος φαλαινών που παράγει αταυτοποίητους ήχους, χωρίς ποτέ

κανείς να έχει δει εκπρόσωπό του. Η δομή των ήχων δείχνει πως αυτά τα κητώδη ανήκουν στην οικογένεια των ζιφιίδων, ζώων πολύ ντροπαλών. Στην επιφάνεια δεν εκτοξεύουν κανέναν πίδακα ατμού και σπεύδουν να βουτήξουν στο νερό όταν ζυγώνουν πλοία. Πρόκειται για αλλόκοτη οικογένεια κητωδών· τα λιγοστά είδη ζιφιίδων που εκπροσώπους τους έχουμε καταφέρει να δούμε φευγαλέα έχουν μακρύ καφέ κορμό με κηλίδες και χαυλίδοντες παρόμοιους με του αγριόχοιρου. Κυνηγούν καλαμάρια μέχρι και στα 2.900 μέτρα βάθος, ρεκόρ για τα θαλάσσια θηλαστικά. Η φωνή των διακριτικών αυτών ζώων είναι εντέλει εκείνη που μας αποκάλυψε τις περισσότερες πληροφορίες για τη συμπεριφορά τους κι έδωσε στον άνθρωπο την ευκαιρία να τα γνωρίσει καλύτερα... ακόμα και να ανακαλύψει ένα καινούριο είδος, το οποίο παραμένει προς το παρόν άφαντο! Ο ωκεανός βρίθει από τέτοιες κρυφές ιστορίες, από τέτοιες ντροπαλές υπάρξεις που το μόνο που θέλουν είναι να διηγηθούν τις ιστορίες τους. Είναι γεμάτος με συνεσταλμένα πλάσματα, που κρύβουν στους μοναχικούς τους ήχους τα θαύματα που δεν τολμούν να μοιραστούν.

Στον υποβρύχιο θόρυβο, πάνω από αυτές τις μπάσες τονικότητες, υψώνονται τραγούδια. Όταν πλησιάζουμε τις ακτές και τους υφάλους, ακούμε μια πραγμα-

τική χορωδία, όπου μπερδεύονται διάφορες χροιές, ρυθμοί και τεσιτούρες. Είναι η χορωδία των ψαριών.

Πιο ομιλητικά κι από τα πουλιά στο δάσος, τα ψάρια γεμίζουν τις θάλασσες με τα ποικίλα τιτιβίσματά τους, καθένα με τον δικό του τρόπο.

Ορισμένα, για να βγάλουν ήχους, χρησιμοποιούν τη νηκτική τους κύστη, αυτό τον σάκο αερίου που βρίσκεται μέσα στην κοιλιακή τους χώρα, χάρη στον οποίο μπορούν να κολυμπούν κοντά στην επιφάνεια. Τη χρησιμοποιούν σαν τύμπανο, όπως κάνουν τα παιδιά που παίζουν ταμπούρλο πάνω στην κοιλιά τους μετά από ένα γεύμα... μουσικές ανομολόγητες, που όλοι μας κάποια στιγμή έχουμε παίξει. Έτσι χτυπώντας την κοιλιά του, με τη βοήθεια ενός ειδικού κοιλιακού μυός, ρεκάζει το μυλοκόπι, γρυλίζει ο ροφός, τριγλίζει το τριγλί*. Οι ήχοι τους θυμίζουν σειρήνες ομίχλης, σόλο ντραμς ή τα μπάτζερ των τηλεοπτικών παιχνιδιών. Ορισμένα ακούγονται από την ακτή, άλλα ψιθυρίζουν διακριτικά. Ο μπακαλιάρος του Ατλαντικού είναι πιο φλύαρος από τον εγλεφίνο ή από τον μαύρο μπακαλιάρο· το μυλοκόπι τραγουδάει πιο μπάσα από την πέρκα.

Το τρεβάλι και το ηλιόψαρο προτιμούν οξύτερους ήχους και τρίζουν τα δόντια τους για να παίξουν στριγκιές μελωδίες. Ο ιππόκαμπος, πάλι, παίζει ξυλόφωνο ξύνοντας τον αυχένα του με τη βοήθεια των οστέινων λοφίων στο πίσω μέρος του κεφαλιού του, ενώ το

* Το μπαρμπούνη. (Σ.τ.Μ.)

γατόψαρο τερετίζει, κάνοντας τ' αγκάθια του να δονούνται. Όσο για τον ταπεινό γωβιό, οικοδεσπότη των νερόλακκων που αφήνει πίσω της η παλίρροια, κανείς δεν έχει μπορέσει να μας δια φωτίσει με ποιο μηχανισμό υδροδυναμικής καταφέρνει να παίξει τα ερωτικά του τραγούδια, φυσώντας απλώς νερό από τα βράχια του.

Όταν χαράζει η μέρα στους πιο πυκνοκατοικημένους κοραλλιογενείς υφάλους, η χορωδία των ψαριών αγγίζει τα επίπεδα θορύβου ενός κοκτέιλ μπαρ σε ώρα αιχμής. Δεν είναι και πολύ δυνατά, αν συγκρίνουμε με την κορβίνα του Κόλπου του Μεξικού, η οποία, όταν μαζεύεται σε κοπάδια για να αναπαραχθεί, ξεπερνάει τα 200 ντεσιμπέλ προκαλώντας προσωρινή κώφωση στα κητώδη που κυκλοφορούν στα πέριξ.

Στήνοντας αυτί για ν' ακούσουμε τον θόρυβο της θάλασσας κατά μήκος των μεσογειακών ακτών, παρατηρούμε να ξεχωρίζουν εδώ κι εκεί κάτι κροταλίσματα, σαν ήχοι από κρουστά, μια πληθώρα από ετερόκλητες ηχητικές εκρήξεις.

Είναι οι σολίστες της θάλασσας.

Αυτά τα κροταλίσματα προέρχονται από τις αχιβάδες που κλείνουν, τους αχινούς που βόσκουν πάνω στα βράχια κάνοντας τα κελύφη τους να αντηχούν, τις γαρίδες που ανοιγοκλείνουν με θόρυβο τις δαγκάνες τους.

Οι γαρίδες-μάντιες είναι ικανές να χτυπούν τις δαγκάνες τους τόσο δυνατά και τόσο γρήγορα, ώστε η τριβή που αναπτύσσεται να προκαλεί βρασμό του νε-

ρού λόγω σπηλαιώσης* παράγοντας έναν ήχο που μοιάζει με πυροβολισμό – τον πιο έντονο απ’ όλους τους υποβρύχιους ήχους.

Οι αστακοί οι παλίουροι, πάλι, θεωρούν τους εαυτούς τους πιο δεξιότεχνες στη μουσική: παίζουν βιολί με τις κεραίες τους. Με τον ίδιο μηχανισμό τριβής που ενεργοποιεί το δοξάρι, το οποίο γλιστράει και αγκιστρώνεται σε μία μία τις χορδές για να παραγάγει δόνηση, εκείνες τρίβουν τις κεραίες τους στη βάση των ματιών τους. Το κέλυφός τους μεγεθύνει τον ήχο που παράγεται, σαν ηχείο. Είναι τα μόνα γνωστά πλάσματα –μαζί με τους ανθρώπους μουσικούς– που παράγουν ήχους κατ’ αυτό τον τρόπο. Αλίμονο, οι παλίουροι παίζουν πολύ φάλτσα και οι ηχητικοί τους παλμοί θυμίζουν μάλλον πόρτες που τρίζουν. Χρησιμοποιούν, λοιπόν, αυτό τον ανυπόφορο θόρυβο για να απωθήσουν τους θηρευτές τους.

Κάπου κάπου, τα κροταλίσματα της θάλασσας μπερδεύονται για να δημιουργήσουν μια πιο εκτεταμένη σύνθεση. Τα χτένια του Ατλαντικού είναι φοβητσιάρικα, κυρίως όταν κοντά υπάρχουν χταπόδια ή αστερίες, που θα τα έτρωγαν ευχαρίστως. Ελέγχουν αδιά-

* Σπηλαιώση είναι το φαινόμενο σχηματισμού κοιλοτήτων ατμού (φουσαλίδων) μέσα σε ένα υγρό, ως συνέπεια των δυνάμεων που ενεργούν επί του υγρού. Συνήθως, εμφανίζεται όταν ένα υγρό υποβάλλεται σε ταχείες μεταβολές της πίεσης που προκαλούν τον σχηματισμό των κοιλοτήτων, όπου η πίεση είναι σχετικά χαμηλή. (Σ.τ.Μ.)

κοπα τα πέριξ με τη βοήθεια της σειράς μπλε και μαύρων ματιών που διαθέτουν – γιατί έχουν μάτια, σπάνια πολυτέλεια για οστρακόδερμα. Με την παραμικρή υποψία, το χτένι παίρνει δρόμο ανοιγοκλεινοντας το όστρακό του πολύ γρήγορα, κι έτσι προωθείται μέσα στο νερό, συνεχίζοντας να κολυμπάει, πλαταγίζοντας, με τον ίδιο τρόπο. Το πλαταγίζει, επίσης, όταν φτερνίζεται υποβρυχίως για να διώξει το βρόμικο νερό, τα υπολείμματα άμμου που μπορεί να το ενοχλούν.

Αυτά τα πλαταγίσματα και τα φτερνίσματα είναι μέρος του υποβρύχιου ηχητικού τοπίου της Βρετάνης και είναι ικανά να δημιουργήσουν μιαν αληθινή συναυλία από καστανιέτες και βηξίματα στον κόλπο του Σεν-Μπριέκ. Παρόλο που δε χρησιμοποιούν αυτό τον θόρυβο για να μιλήσουν μεταξύ τους, τα χτένια του Ατλαντικού έχουν πολλά να μας πουν. Ακούγοντας το τραγούδι τους, γνωρίζοντας τη συχνότητα των πλαταγισμάτων τους, μπορούμε να καταλάβουμε αν το νερό τους είναι καθαρό ή μολυσμένο, αν οι θηρευτές τους αφθονούν. Υποδεικνύουν στους ωκεανογράφους την κατάσταση της θάλασσας, την υγεία του περιβάλλοντός τους. Με τη συναυλία τους από φτερνίσματα, τα χτένια του Ατλαντικού φανερώνουν στην επιστήμη μερικά από τα μυστικά του αλλόκοτου βίου τους.

Το ηχητικό φόντο των θαλασσών περιέχει ακόμη ήχους απροσπέλαστους για την ακοή μας. Από τη μία, υποήχους, πολύ μπάσους για εμάς: είναι οι ήχοι της κίνησης των υδάτινων μαζών, των μετατοπίσεων των ψαριών, της αναταραχής των κυμάτων. Στο άλλο άκρο, οι υπέρηχοι, ψίθυροι υπερβολικά οξείς για να τους αντιληφθούμε: ο ήχος του σόναρ των δελφινιών, αλλά και ο θόρυβος από τη θερμική ανατάραξη των μορίων του νερού. Φτάνουμε κατ' αυτό τον τρόπο στα όρια του ίδιου του ορισμού του ήχου, μιας κι αυτός ο θερμικός θόρυβος παράγεται από τα σωματίδια της ύλης που θεωρούμε ότι μεταφέρει τον ήχο. Πρόκειται για έναν ήχο σχεδόν θεωρητικό, ίσως τον πιο ιδιωτικό και μυστικό του ωκεανού. Είναι ο ήχος του νερού· όχι ο ήχος των κινήσεών του, των κατοίκων του, ούτε των ρευμάτων του, αλλά ο ήχος των μορίων, της ύλης του, της ίδιας της ύπαρξής του. Μια μουσική που είναι δύσκολο να τη φανταστεί κανείς. Τι θα μας έλεγε το νερό, με τι θα έμοιαζε η φωνή του; Σύμφωνα με την επιστήμη, πρόκειται για λευκό θόρυβο, απολύτως ακανόνιστο, τόσο ισχυρό όσο και οξύ· η εικόνα που μπορούμε να σχηματίσουμε δεν είναι και τόσο καθαρή.

Τα δελφίνια έχουν την ικανότητα να ακούν αυτό τον υπέρτατο ήχο, ο οποίος έρχεται να προστεθεί στο ηχητικό υπόβαθρο της θάλασσας που αντιλαμβανονται. Από τη δική τους πλευρά, θα πρέπει να είναι πρωτ' απ' όλα ενοχλητικός, αφού διαταράσσει το σήμα των σόναρ τους. Αλλά, ποιος ξέρει, ίσως κι εκείνα

να αποκρυπτογραφούν μυστικά του ωκεανού μέσα σ' αυτό το θολό τραγούδι.

Ο υποβρύχιος θόρυβος περιβάλλοντος είναι ένα κράμα από ήχους, όπου συγχωνεύονται οι φωνές χιλιάδων αθέατων όντων που μας διηγούνται τις ιστορίες τους. Η θύελλα και το μόριο του νερού, η γαλάζια φάλαινα και η γαρίδα παίζουν καθένα τη δική του παρτιτούρα στη συναυλία, προσθέτοντας στο μείγμα το δικό του μελωδικό καρύκευμα. Η επιστήμη ή η φαντασία δίνουν νόημα σε αυτό το μείγμα, ερμηνεύουν αυτό το μπερδεμένο και θαυμάσιο όνειρο. Πόσο μεθυστικό να φαντάζεσαι πως όλες αυτές οι φωνές σου μιλούν μέσα απ' το γλουγλούκισμα των γεμάτων νερό αυτιών σου! Ότι ακούς τον αντίλαλο όλων αυτών των ιστοριών! Είναι τύχη να τις ξεχωρίζεις, θαύμα να τις ακούς.

Ας ανακαλύψουμε μαζί αυτές τις κρυμμένες ιστορίες.